

Bijlage 1 – Stand van zaken actuele onderwerpen en toezeggingen

Met deze bijlage ontvangt u de laatste stand van zaken op onderwerpen waar uw Kamer eerder vragen over heeft gesteld, waarover een toezegging is gedaan of waarover ik in voorgaande brieven heb aangekondigd u nader te informeren.

Het gaat om drie onderwerpen:

- Voortgang aanpak institutioneel racisme
- Kwijtschelding motorrijtuigenbelasting
- Literatuuronderzoek verzuimboetes

Voortgang aanpak institutioneel racisme

In de stand-van-zakenbrief Belastingdienst van 31 augustus 2023¹ informeerde ik u over de voortgang van de aanpak institutioneel racisme bij de Belastingdienst. Ik vind dit een belangrijk en urgent thema en informeer u daarom opnieuw over de voortgang.

Als verdieping op het al lopende programma "Leiderschap en cultuur" is de Leerlijn "Inzicht in eigen (voor)oordeel" vormgegeven. Deze bestaat uit: kick-offsessies, de e-cursus "Vooroordelen Voorbij" van het College voor de Rechten van de Mens en dialoogsessies in de teams bij de Belastingdienst.

De kick-offsessies zijn bedoeld om leidinggevenden goed toe te rusten om de leerlijn en e-cursus in hun team actief op te pakken en door te voeren. Tot en met oktober 2023 hebben bijna 1000 leidinggevenden (56%) een sessie bijgewoond. De e-cursus Vooroordelen Voorbij is door 4443 medewerkers (13%) afgerond en er zijn 103 teamdialogen (6%) gevoerd. Eind 2024 is de planning dat 90% van de medewerkers de e-cursus afgerond en 90% van de teams een dialoog heeft gevoerd.

Ook zijn morele beraden georganiseerd over casus en ethische dilemma's in het toezicht, waarbij aandacht wordt besteed aan bewuste en onbewuste vooroordelen. Tot eind oktober waren er 410 deelnemers aan morele beraden, vooral leidinggevenden.

Daarnaast zijn andere dialoogvormen ingezet (zoals casus- en vraagstukdialoog). Er is een pool met dialoogbegeleiders opgezet en steeds meer medewerkers en leidinggevenden volgen de workshop "Zelf een casusdialoog begeleiden". Eind oktober hadden bijna 3.000 medewerkers en leidinggevenden deelgenomen aan een dialoog en zo'n 450 medewerkers en leidinggevenden zijn opgeleid tot begeleider van dialoogsessies. Omdat begeleiders zelf ook casusdialogen organiseren is het totaal aantal casusdialogen nog veel hoger.

Er zijn uiteenlopende ervaringen met de teamdialogen over vooroordelen:

1. Er kunnen verdiepende gesprekken ontstaan, met veel begrip, bewustwording en zelfreflectie. Bijvoorbeeld over hoe collega's met elkaar omgaan. Het personeelsbestand van de Belastingdienst verandert. Vooral in de Randstad gaat dit snel. De teamdialogen over vooroordelen helpen om meer begrip voor elkaar te krijgen en op een prettige manier met elkaar om te gaan. Teamdialogen kunnen ook gaan over vooroordelen bij casuïstiek met burgers en bedrijven. Dit levert voor het team waardevolle inzichten en nieuwe werkwijzen op.
2. Er zijn ook teamdialogen waar aanvankelijk weerstand, onbegrip en een negatieve sfeer overheersen. Dit is vooral het geval bij teams die rechtstreeks met de Fraudesignaleringsvoorziening (FSV) te maken hadden. Hier zit veel pijn uit het verleden. Medewerkers voelen zich slecht gehoord en ervaren een gebrek aan steun van de leiding van de Belastingdienst. Het kost veel energie en tijd om hier ruimte aan te bieden. Soms leidt dat uiteindelijk toch nog tot een goed gesprek. Het gesprek zet in ieder geval aan tot nadenken.

De waardering voor de teamdialogen over vooroordelen is gemiddeld een 7,4. Dat is ruim voldoende, maar wel lager dan dialogen over andere onderwerpen (gemiddeld een 8). Dit komt vooral doordat het onderwerp vooroordelen voor medewerkers gevoelig ligt. Op het intranet van de Belastingdienst roept berichtgeving over vooroordelen wisselende reacties op. Een artikel over

¹ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1276

micro-agressie leidde voor een deel van de medewerkers tot herkenning en waardering dat er aandacht voor was, terwijl andere medewerkers blij gaven van weerstand en onbegrip.

Op dit moment vindt het jaarlijkse medewerkersonderzoek plaats naar de beleving van inclusie en sociale veiligheid. Na afronding van dit onderzoek, naar verwachting in januari 2024, wordt de verandering ten opzichte van het vorige medewerkersonderzoek bekend. Eind 2024 wordt het programma "Leiderschap en cultuur" afgerond en verankerd in de staande organisatie.

Mogelijkheid kwijtschelding motorrijtuigenbelasting

In december 2022 zijn de herijkte invorderingsstrategieën van de Belastingdienst en Toeslagen aan uw Kamer aangeboden en is aangegeven dat vanaf 2023 de herijkte invorderingsstrategieën gefaseerd worden uitgewerkt in concrete maatregelen.² Een van de concrete maatregelen is het niet langer – zonder meer – uitsluiten van belastingaanslagen motorrijtuigenbelasting (MRB) van kwijtschelding. Hiertoe is besloten, omdat het categorisch uitsluiten van bepaalde belastingmiddelen van kwijtschelding het kunnen bieden van maatwerk belemmert. Deze maatregel maakt onderdeel uit van de Eindejaarsregeling 2023. De Eindejaarsregeling 2023 is een verzamelregeling van het ministerie van Financiën waarin diverse wijzigingen van uitvoeringsregelingen zijn opgenomen. De maatregel zal op 1 januari 2025 in werking treden. Dit betekent dat kwijtschelding voor belastingaanslagen MRB vanaf 1 januari 2025 onder de al bestaande voorwaarden die gelden bij kwijtschelding mogelijk wordt. De maatregel ziet zowel op belastingaanslagen MRB in de privésfeer als zakelijke sfeer. In het verlengde hiervan zullen ook belastingaanslagen belasting zware motorrijtuigen per 1 januari 2025 (onder voorwaarden) in aanmerking kunnen komen voor kwijtschelding.

Literatuuronderzoek Verzuimboetes

In de Kamerbrief van 4 oktober 2022³ is aan u toegezegd te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om op termijn een nieuw verzuimboeteregime te ontwikkelen. In de Fiscale beleids- en uitvoeringsagenda van 8 mei 2023⁴ is in het kader daarvan aangekondigd onderzoek te doen naar (het vergroten van) het effect van verzuimboetes. Het eerste deel van het onderzoek naar het effect van verzuimboetes - een literatuurstudie - is afgerond. Bijgevoegd vindt u de literatuurstudie voorzien van managementreactie.

Het literatuuronderzoek geeft een aantal aandachtspunten voor het vervolg van het onderzoek:

- het belang van het bieden van een handelsperspectief bij het communiceren over verzuimboetes, bijvoorbeeld door informatie over de boete te combineren met het aanbieden van hulp, en/of het versimpelen van communicatie.
- gedetailleerde informatie over het voorkomen van een straf bij verzuim kan een significant positief effect hebben op de intentie om alsnog belasting te betalen.
- er bestaan verschillen tussen subgroepen binnen de groep die verzuimt te betalen, bijvoorbeeld ten aanzien van hun doenvermogen en oorzaken van verzuim.

Ik zal uw Kamer informeren als het vervolgonderzoek is voltooid.

² Kamerstukken II 2022/23, 31066, nr. 1161

³ Kamerstukken II 2022/23, 31066, nr. 1119 (Kamerbrief Verzuimboetebeleid).

⁴ Kamerbrief van 8 mei 2023, 2023-0000111799 (Fiscale beleids- en uitvoeringsagenda).